

פרק 1

מהי שאלה פוריה?

למידה בדרך ה-PBL

שאלה
פוריה

בחירת
תוצר

י.מ.ה.

תכנון
זמנים

חקר
פעיל

סיוטות
מרבוב
משוב
מקדם

פרזנטציה

רפלקציה

למידה בדרך ה-PBL

למה צריך שאלה פוריה?

- שאלה פוריה, יחד עם התוצר הסופי, היא הקטר שדוחף קדימה את הלמידה בפרויקט.
- השאלה הפוריה מתחברת לצד החקרני והסקרני של הלומדים/ות.
- שאלה פוריה היא ציר מארגן קל לזכירה בתכנון והובלת הפרויקט.

איך מזהים שאלה פוריה?

- לפי יורם הרפז (1999) שאלה פוריה היא:
  - מעשית** - שאלה שיש עליה מידע נגיש לתלמידים.
  - פתוחה** - שאלה שאין לה תשובה חד-משמעית (באופן עקרוני!)
  - מערערת** - שאלה המטילה ספק ב"מובן מאליו"
  - עשירה** - שאלה המחייבת חקירה עמוקה כדי לענות עליה
  - מחוברת** - רלוונטית לעולמם/ של הלומדים/ות
  - טעונה** - שאלה שיש לה מימד מוסרי
- מנוסחת בפשטות**

(הרפז, י. הפדגוגיה של השאלה - להמציא שאלות פוריות. חינוך החשיבה, 18, מכון ברנקו וייס).

למידה בדרך ה-PBL

אפשר דוגמה?

- למה הטבע צריך זכר ונקבה?
- למה לי לתת?
- פרויקט הגנום האנושי: ברכה או קללה?
- האם יש אהבה בטבע?
- מהי משפחה מאושרת?
- מה זאת אהבה?
- מיהו האחר?
- במה מאכילים אותנו?
- יהודית ודמוקרטיה – הילכו שתיהן יחדיו?
- איך פרסומות מעצבות את חיינו?

שאלה פוריה ושאלת חקר – אותה מהפכה?

- שאלת חקר היא, לרוב, שאלה ממוקדת – שאלה פוריה היא שאלה פותחת, מרחיבת חשיבה.
  - שאלת חקר לרוב מתמקדת בתחום אחד – שאלה פוריה יכולה להיות רב-תחומית.
  - התוצר של שאלת החקר הוא, לרוב, מחקר אקדמי – התוצר של שאלה פוריה הוא תוצר מגוון יותר (יצירתי, מעשי...).
- ויש גם האומרים: שאלה פוריה היא סוג של שאלת חקר, עם מאפיינים ייחודיים.**

איזה שאלות פוריות יש?

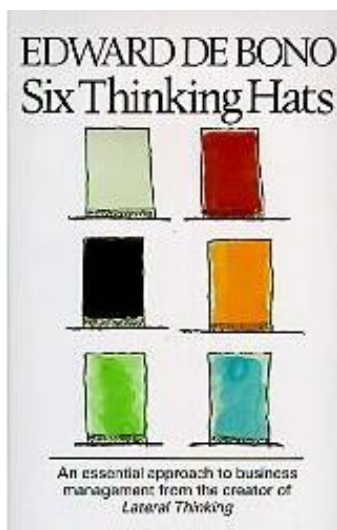
אפשר לנסות ולסווג שאלות פוריות לפי מילות השאלה שאיתן הן מתחילות:

אבל יש יוצאים מן הכלל:
מתי ואיפה היה המפץ הגדול?
האם ישראל היא מדינה דמוקרטית?

➤ שאלות "האם" הן לרוב שאלות שהתשובות עליהן מוגבלות (כן/לא),
ולכן אינן שאלות פוריות

ואפשר גם אחרת?

אפשר לנסות ולסווג שאלות פוריות לפי ששת כובעי החשיבה של דה בונו:

- האם ישראל היא מדינה דמוקרטית? (ביקורתי)
- איך ישראל דמוקרטית בשבילי? (רגשי)
- איך ישראל תהיה דמוקרטית יותר? (יצירתי)

למידה בדרך ה-PBL

איך זה נראה בתוך פרויקט?

מדיניות חברתית-כלכלית בישראל בראי הקריקטורה

- **שם המורה:** אדר כהן
- **שכבת גיל ובית ספר:** כיתת מגמה עירונית, חולון
- **תחום דעת:** אזרחות
- **שאלה פוריה:** כמה רווחה יש בישראל מדינת הרווחה? (וכמה רווחה היתה פעם לעומת היום?)
- **תוצר:** תערוכת קריקטורות
- **ימ"ה (ידע, מיומנויות, הרגלים):**
  - **ידע** – מדיניות כלכלית-חברתית בישראל, קריקטורות פוליטיות
  - **מיומנויות** – קריאה וניתוח טקסט ויזואלי וכמותי, אוצרות תערוכה, הדרכה בתערוכה
  - **הרגלים** – פיתוח פרספקטיבה, חשיבה ביקורתית, עבודת צוות
- **תיאור הפרויקט:**
- התלמידים למדו סוגיות במדיניות הרווחה של ישראל תוך כדי היכרות מקרוב עם ארכיון מוזיאון הקריקטורה והקומיקס בחולון, בחירת קריקטורות מתאימות מתוך הקשר, אצירתן והצגתן בתערוכה.

למידה בדרך ה-PBL

ובפרויקט אחר?

מתבגרים אחרת – סיור ספרותי בירושלים

- שם המורה: ליה סלע
- שכבת גיל ובית ספר: י', תיכון קוגל, חולון
- תחום דעת: ספרות
- שאלה פוריה: האם בישראל מתבגרים אחרת?
- תוצר: תכנון והדרכת סיור ספרותי בירושלים
- ימ"ה (ידע, מיומנויות, הרגלים):
  - ידע – שירה וסיפורת ישראלית של המאה ה-20
  - מיומנויות – ניתוח ספרותי, הדרכת סיורים, למידה בינתחומית
  - הרגלים – עצמאות בלמידה, חשיבה יצירתית, עבודת צוות
- תיאור הפרויקט:

התלמידים דנו לעומק בשאלה מה מייחד את ההתבגרות שלהם בישראל לעומת מדינות אחרות, התחלקו לקבוצות לפי התשובות (שכול, דתיים-חילוניים, שסע עדתי וכו'), מצאו וניתחו יצירות ספרותיות העוסקות בנושאים אלו, חיברו את היצירות לאתרים רלוונטיים בירושלים, יצרו סיורים מודרכים בירושלים סביב היצירות והדריכו בסיורים בפועל.

למידה בדרך ה-PBL

ועוד שאלה...

אפשר כמה
שאלות פוריות,
לא רק אחת?

יכול להיות
פרויקט בלי
שאלה פוריה?

למה שהתלמיד
לא יבחר את
השאלה
הפוריה?

ועדיין לא הבנתי
מה ההבדל בין
זה לבין שאלת
חקר...

האם שאלה פוריה
יכולה להתחיל
ב"האם"?

למידה בדרך ה-PBL

סוף פרק שאלה פוריה: בהצלחה בחיבור שאלות פוריות!

למידה בדרך ה-PBL

